
DOKUMENTY A MATERIÁLY

PŘEPADENÍ STANICE POLNÍHO ČETNICTVA V KOLBAŠI

ONDŘEJ KOLÁŘ

KOLÁŘ, O.: Attack against Police Station in Kolbaš. *Vojenská história*, 2, 17, 2013, pp 113-119, Bratislava.

In his entry, the author informs about a single episode of violation of the borders between Hungary and Czechoslovakia on January 2, 1920 in the Kolbaš municipality and the attack on the Cs. Police officers and capture thereof by the Hungarian armed group based on the archival sources, i.e. report of the district police inspector, Tomáš Švojgr. According to the author, the aforementioned document is 16 pages long, dated January 9, 1920 and preserved in the National Archive of the CR in the General Commander of the Police Force fund. The case itself is probably solitary in the fact that there was not only the border violated but also the police station attacked, 3 members of the police station captured and dragged to the Hungarian territory by the Hungarian group.

Military History. Czechoslovakia. Attack against Police Station in Kolbaš in 1920.

Pohraniční incidenty (byť tento pojem možná vyznívá poněkud eufemisticky) let 1938 – 1939 se již staly námětem řady odborných i popularizačních zpracování.¹ Mnohem méně je jak vědecké, tak laické veřejnosti známo o pohnutých událostech na teprve se formující státní hranici v prvních letech existence samostatného československého státu,² především pokud jde o východní část tehdejší republiky, jejíž integritu bránili kromě vojáků též příslušníci četnictva a dalších ozbrojených sborů.

¹ Viz například HOLUB, Ota. *Stůj! Finanční stráž!* Praha : Naše vojsko, 1987; MAREK, Jindřich. *Smrt v celním pásmu*. Cheb : Svět křídel, 2000. ISBN 8085280671. Konkrétně k situaci na Slovensku viz LÁŠEK, Radan. *Jednotka určení SOS, díl druhý*. Praha : Codyprint, 2007. ISBN 8090296483. Dále existují též dílčí studie k polským a maďarským diverzním akcím na Slovensku a Podkarpatské Rusi, například DABROWSKI, Dariusz. *Medzi Tešínskom a Podkarpatskou Rusou. (K niektorým aspektom plánov poľskej diverzie na Slovensku v rokoch 1938–1939)*. In *Slovenská republika 1939–1945 očami mladých historikov II*. Trnava : Martin Lacko vlastním nákladem, 2003, s. 83-96. ISBN 8089034640.

² Výjimku tvoří občasné články k některým konkrétním případům, viz například BARTEČKOVÁ, Ivana. *Přepadení četnické stanice v Šumbarku Poláky*. In *Almanach z VI. konference policejních historiků*. Praha : Muzeum policie ČR, 2011, s. 138-141. ISBN 9788026009740.

Stejně jako o dvě dekády později, i na přelomu 10. a 20. let byla slovenská hranice ohrožena jak z polské, tak maďarské strany a stanoviště bezpečnostních složek se stávala terčí útoků různých bojůvek. Zejména v československo-maďarském pohraničí po ukončení otevřeného válečného konfliktu nadále panovaly značně napjaté poměry, které se krom jiného projevovaly i příležitostnými ozbrojenými střety. Tento stav se pochopitelně dotýkal i civilního venkovského obyvatelstva, které se mnohdy obávalo nejen Maďarů, ale pohlíželo s určitou nedůvěrou i na československé vojáky a četníky, kteří v regionu představovali nový a z pohledu vesničanů nevyzpytatelný element.

Situaci na maďarské hranici v době mezi skončením bojů o Slovensko a podpisem Trianonské smlouvy, kdy byly územní vztahy obou států dosti nevyjasněné, pozoruhodným způsobem ilustruje unikátní pramen, šestnáctistránkové rukopisné hlášení okresního četnického inspektora³ a šéfa Československého velitelství polního četnictva pro východní Slovensko a Karpatskou Rus,⁴ Tomáše Švojgra,⁵ toho času sídlícího v Michalanech, o přepadu stanice polního četnictva v Kolbaši,⁶ datované 9. ledna 1920 a adresované Generálnímu velitelství četnictva v Praze.⁷ Uvedený materiál umožňuje provést zajímavý mikrohistorický vhled do tehdejších bezpečnostních i národnostních poměrů.

Obec Kolbaš, kde se případ odehrál, je vzdálena 7 km severozápadně od Michal'an a v roce 1920 měla 140 domů. Vzhledem k blízkosti státní hranice zde byla zřízena stanice polního četnictva, jejíž posádku tvořil velitel Karel Rycl a jeho podřízení František Šindelář a František Skrbek. Stanice sídlila v pronajatých prostorách v domě č. 109, kde bydlela i majitelka budovy se svou rodinou.

Dne 2. ledna 1920 kolem desáté hodiny večerní četníci ulehli, aby mohli v brzkých ranních hodinách provést zátaž proti vojenským zběhům Ondřeji Sándorovi a Janu Reztovi, o nichž bylo zjištěno, že se přes den ukrývají v lesích a v noci navštěvují své příbuzné v Kolbaši.⁸

³ Tento titul, převzatý z rakousko-uherské četnické hierarchie, se používal v prvních letech ČSR, později byl nahrazen pojmem „okresní četnický velitel“. Do kompetence okresního inspektora či velitele spadaly četnické stanice v obvodu politického okresu. V tomto případě výraz odkazuje na původní funkci svého nositele před přidělením k polnímu četnictvu.

⁴ Jednalo se o provizorní instituci před dotvořením struktury zemských četnických velitelství pro Slovensko a Podkarpatskou Rus se sídly v Bratislavě a Užhorodě.

⁵ Tomáš Švojgr se narodil 15. října 1880 v obci Koryta v okrese Klatovy, vyučil se truhlářem se zaměřením na výrobu kulečnických stolů. Vojenskou službu absolvoval na přelomu století u 11. pěšího pluku, kde dosáhl hodnosti četaře. V říjnu 1904 nastoupil k četnictvu. Po vzniku ČSR působil nejprve jako instruktor v Praze, poté byl vyslán coby důstojník polního četnictva na východ republiky, kde sehrál důležitou roli při zajišťování maďarské hranice. Po stabilizaci poměrů působil jako okresní četnický velitel v Domažlicích. Roku 1922 utrpěl zranění při lyžařském výcviku, ale zotavil se. O dva roky později se u něho ovšem projevily blíže nespecifikované zdravotní potíže, které se patrně staly příčinou Švojgrova odchodu do výslužby. Kvalifikační listiny Tomáše Švojgra se nachází v Národním archivu České republiky (dále NA ČR) ve fondu Generální velitel četnictva (dále GVČ), kart. 171.

⁶ Před vybudováním struktury četnictva na Slovensku a Podkarpatské Rusi se na udržování pořádku podílelo polní četnictvo, tvořené dočasně přidělenými četníky z českých zemí.

⁷ Dokument je uložen v NA ČR, f. GVČ, kart. 50, sign. 163/20.

⁸ Dezerce z československé armády představovaly zejména v prvních letech republiky častý jev. Zároveň v případě německých branců bylo zběhnutí ve většině případů motivováno politicky, u vojáků slovenského a ruského původu se obvykle jednalo spíše o nedůvěru ke státním autoritám a obavou z neznámého prostředí. Blíže k problematice dezercí v československé armádě viz KOLDINSKÁ, Marie – ŠEDIVÝ, Ivan. *Válka a armáda v českých dějinách*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 9788071069539.

Kolem půlnoci četníky probudil štěkot domácího psa a následné zaklepání na dveře. Velitel Rycl předpokládal, že se jedná o spojku z některé ze sousedních stanic, které do Kolbaše docházely s různými zprávami a rozkazy někdy i dvakrát denně. Když však četník otevřel dveře, vtrhla do místnosti skupina osmi ozbrojenců, z nichž jeden četníky slovensky vyzval, aby dali ruce vzhůru. Než se Šindelář a Skrbek, které útok zastihl v postelích, vzmožili na odpor, byli obstoupeni maďarskými vojáky s puškami v rukou.

Velitel přepadového oddílu, jehož četníci považovali za poručíka maďarské armády, nejprve nařídil zabavení výzbroje, konkrétně se jednalo o tři karabiny s bodáky a 125 nábojů. Poté zajatcům přikázal, aby se oblékli a sbalili si osobní věci, jelikož budou eskortováni do Košic. Tato informace se brzy ukázala jako nepravdivá; zůstává otázkou, zda chtěl maďarský velitel četníky úmyslně zmást, nebo zda mu zadržení špatně rozuměli. Košice v té době ostatně již byly v československých rukou.

Domnělého poručíka dále zajímalo, kdo obývá zbytek domu. Po zjištění, že jde pouze o civilní osoby, ostatní místnosti neprohledával. Můžeme pouze spekulovat, zda natolik důvěřoval výpovědi svých zajatců, nebo zda měl tuto informaci ověřenou z jiných zdrojů. Vojáci zatím sebrali z Ryclova stolu staniční knihu a další písemnosti, zásuvky stolu ovšem neprohledali. Rovněž četníkům odebrali jejich služební knížky.

Poté Maďaři vyvedli zajatce ven, kde již čekali další vojáci, načež se skupina vydala přes dvůr Ondřeje Vargy ven z obce. Rycl si povšiml, že dveře Vargova domu jsou navzdory pozdní noční hodině otevřeny. Osmadvacetiletý lesní dozorce Varga pro četníky představoval známou postavu. V minulosti otevřeně projevoval své komunistické názory, což mu vyneslo tříměsíční pobyt ve vězení v Terezíně, a před nedávnem mu vrchní strážmistr Tomáš Jíra z Velkého Kažmíru (Veľký Kazimír) zabavil pušku. Varga již několikrát navštívil kolbašskou stanicí polního četnictva, aby urgoval navrácení této zbraně, naposledy večer před přepadem.

Rycl tedy pojal podezření, že Varga spolupracuje s Maďary – že jeho návštěva četnické stanice sloužila k tomu, aby zjistil, je-li celá posádka přítomna, a že útočníkům umožnil nepozorovaný průchod do vsi přes svůj pozemek.

Za vsí si vojáci nasadili na čepice ptačí pera, která před útokem sejmuli patrně proto, aby nebyli z větší vzdálenosti tak snadno rozpoznatelní. Poblíž obce Bišta (Byšta) se oddíl zastavil, neboť si zajatci, vysílení nesením svých zavazadel, potřebovali odpočinout. Rycl, který před vězňiteli úmyslně nedal nijak najevo, že ovládá maďarštinu, z hovoru vyrozuměl, že vojáků je celkem 28 a hodlají přepadnout i stanicí ve Velkém Kažmíru. Jeden z Maďarů se slovensky zeptal četníků, zda je velkokažmírský velitel Jíra stále na dovolené, nebo se již vrátil. (Maďaři tedy patrně měli k dispozici celkem slušné informace o personálním obsazení polních četnických stanic v okolí.) Zajatci odpověď neznali, nicméně maďarský důstojník po kratší úvaze od útoku na Velký Kažmír upustil, jednak kvůli blížícímu se svítání, jednak s ohledem na nejistotu, zda by se podařilo zajmout vrchního strážmistra Jíru, který měl zřejmě představovat hlavní cíl akce.

Mezi vojáky bylo i několik zběhů z československé armády, kteří ovládali slovenštinu. Ti četníkům prozradili, že cílem pochodu je Vitáň (Vilyvitány), kam skupina nad ránem dorazila. Maďaři zajatce internovali v místní škole a zabavili jim osobní věci včetně finanční hotovosti ve výši 3 000 korun. Část odcizených předmětů však byla vrácena díky ráznému zákroku šikovatele, který dle vlastních slov dříve sloužil u rakousko-uherského četnictva. Další Maďaři vězňům sdělili, že jejich zajetí představuje odvetu za zadržení maďarského důstojníka a vojáka Čechoslováky u Nového Města na Slovensku v předposlední den roku 1919. (Podle Švojgrova hlášení ale k žádnému takovému incidentu ve skutečnosti nedošlo.)

Později během dopoledne vězňitelé četníky přemístili do jiné budovy, kde jim dali i jídlo a slámu na spaní. Půl hodiny po půlnoci 4. ledna jakýsi kadet zajatcům oznámil, že na příkaz nadřízeného velitelství budou propuštěni. Maďaři trojici Čechoslováků vrátili část zabavených dokumentů, načež skupina dvou vojáků a dvou civilistů, z nichž jeden byl ozbrojen, četníky eskortovala asi deset minut chůze za obec. Dále již propuštění pokračovali sami do Velkého Kažmíru, kam dorazili kolem čtvrté ranní.

Od tamních kolegů se Rycl a jeho muži dozvěděli, že o jejich únosu byly bezpečnostní orgány informovány již ráno 3. ledna od syna majitelky domu, kde sídlila kolbašská polní četnická stanice. Ihned se rozběhlo vyšetřování, které ovšem dosud nevedlo k žádným konkrétním výsledkům. Navzdory pohnutým okolnostem se navrátilci ze zajetí rozhodli dokončit úkol, na němž pracovali před přepadem stanice, a František Šindelář se s pomocí dvou četníků z Velkého Kažmíru a Michal'an neprodleně vydal zatknout dezertéry Sándora a Retzu.

Rycl, Šindelář a Skrbek také poskytli svým kolegům zpravodajské informace o tom, co pozorovali ve Vitáni. Maďarští vojáci prý trpěli potížemi s morálkou a obavami z útoku československých jednotek, především 28. pěšího pluku,⁹ jehož pozice se nacházely v blízkosti hranic. Výstroj maďarských pěšáků byla silně nedostatečná, někteří nosili místo uniforem součásti civilního oděvu, měli poškozené boty nebo jim chyběly popruhy na zavěšení pušek, které vojáci nahrazovali kusy provazů. Rycl údajně zaslechl vojíny reptat na nedostatek munice.

Dále se podařilo zjistit i některá jména účastníků přepadu, mezi nimiž byl asi třiatřicetiletý desátník Dudáš, ale také čtyřiaadvacetiletý Štěpán Menika původem z Užhorodu, který dezertoval z československé armády. Menika údajně svého zběhnutí litoval a toužil po návratu, ale obával se trestu, který by ho v ČSR čekal.

Po návratu ze zajetí si kolbašští četníci museli půjčit pušky a munici od vojáků 4. setniny 28. pluku v Michal'anech, načež začali opět konat běžnou službu. Příslušníci uvedeného pluku v reakci na únos četníků v těchto dnech zesílili hlídkovou činnost podél hranic, rovněž četnictvo i finanční stráž zostřili bezpečnostní opatření.

Zároveň se rozběhlo pátrání po Ondřeji Vargovi, jehož se četníci již 4. ledna pokusili zatknout. Když ho nezastihli doma, alespoň provedli domovní prohlídku, která však nepřinesla výsledky. Téhož dne večer se jmenovaný sám dostavil na stanici a vypověděl, že večer před únosem četníků k němu domů vtrhl asi padesátiletý bývalý uherský četník Andreas Novák z Bišty, který jej během maďarského útoku držel v šachu loveckou puškou. Po incidentu se Varga ze strachu ukryl u svého švagra, který o případu údajně informoval úřady v „Salančhutě“ (Szalánchuta, dnes Slánská Huta).

Mezitím okresní četnický inspektor Tomáš Švojgr z blíže nezjištěného zdroje zjistil, že část maďarského útvaru, který se podílel na kolbašském incidentu, je dislokována v obci Bišta, jež byla československými bezpečnostními orgány chápána jako součást republiky. Proto Švojgr 5. ledna vyrazil v čele oddílu čtyř četníků a osmi vojáků do Bišty, aby Maďary zajal, ti však stačili včas uprchnout.

Po příchodu do vsi Švojgr vyhledal rychtáře a obecního sluhu, aby jim sdělil, že Bišta je nyní součástí Československa a jakákoliv spolupráce s maďarskými ozbrojenými silami bude trestána. Rychtář také dostal pokyn navázat úřední styky s orgány civilní správy v Dolních Michal'anech. K tomu Švojgr podotkl, že již před časem upozorňoval správný

⁹ Blíže k historii tohoto útvaru viz ŠEDIVÝ, Ivan (ed.). *Pražské děti. 300 let 28. pěšího pluku*. Praha : Historický ústav Armády České republiky, 2008. ISBN 8023828843.

instituce ve Velkém Kažmíru i Michal'anech na nutnost zajistit kontakt s Bištou, bylo mu však sděleno, že o územní příslušnosti obce nebylo dosud jednoznačně rozhodnuto. Švojgr však považoval zajištění této vsi, situované na strategicky významném návrší s výhledem na úsek košické železniční trati, za stěžejní. Rychtář četníky ujistil, že stojí na straně republiky, stejně jako převážná většina místních. V obdobném duchu se vyjádřila i jeho žena.

Údajný spolupracovník Maďarů Andreas Novák z Bišty před příchodem četníků utekl i se svou manželkou, podle svědků s sebou odnesl jednu loveckou pušku. V jeho obydlí se našla německá vojenská opakováčka.

Poté se Švojgrův oddíl vrátil do Kolbaše, kde si okresní inspektor nechal zavolat rychtáře, který strážce zákona nejprve ujistil o pročeskoslovenském smýšlení místních rolníků a poté se nechal slyšet, že útok na četnickou stanici značně rozrušil obyvatelstvo, jež se nyní obává maďarského vpádu. Četnický velitel proto vydal prohlášení, jímž se pokusil situaci uklidnit. Krom toho vyzval místní ke spolupráci při pátrání po spolupracovnících a informátorech Maďarů, což mu bylo přislíbeno.

Ještě předtím, než se vypravil do Bišty a Kolbaše, vyslal velitel polního četnictva v ranních hodinách jistého mladíka z Michal'an, aby vyhledal velitele maďarské posádky v „*Mikoházy*“ (Mikóháza) a zprostředkoval osobní setkání. Posel se vrátil v deset hodin dopoledne se zprávou, že maďarský důstojník bude v doprovodu tří mužů Švojgra očekávat u hranic poblíž Michal'anského mlýna. Švojgr se třemi četníky neprodleně vyrazil na cestu a během půl hodiny se dostal na místo určení.

Po chvíli čekání se na návrší, vzdáleném zhruba 400 metrů, objevil muž v uniformě maďarské armády, který Čechoslováky máváním ruky vyzval, aby přišli blíže. Švojgr se domníval, „*že nemají maďarští vojáci dosti odvahy*“ a vyrazil vojákovi vstříc. Záhy se však objevili další tři Maďaři, z nichž jeden se četnickému veliteli představil jako poručík István Köver a svou totožnost doložil služební legitimací. Jelikož Köver neovládal slovenštinu ani němčinu, zatímco Švojgr neuměl maďarsky, musel jeden z vojáků tlumočit.

Na četníkův dotaz Köver potvrdil, že o kolbašském incidentu ví. Příčinou prý bylo zabití tří maďarských vojáků československými jednotkami. Jeden z nich byl údajně zadržen u Michal'an a dva u „*Munkáče*“ (Munkács, Mukačevo). Dotyční prý byli vybaveni vojenskými dovolenkami, které ovšem podle Švojgra vojáky neopravňovaly ke vstupu na československé území.

Köver dále kritizoval kauzu, kdy československá hlídka na blíže nespecifikovaném místě střílela po osobách přecházejících hranici. K tomu okresní četnický inspektor poznamenal, že v daném případě dotyční překročili hranici „*podezřelým způsobem*“ a poté, co byly vyzváni k zastavení, začali po Čechoslovácích střílet. Krom toho podotkl, že kdyby maďarské bezpečnostní složky střežily hranici pečlivěji, nemuselo by k podobným incidentům docházet.

Poté se téma rozhovoru opět stočilo k událostem v Kolbaši. Poručík vysvětlil, že po výše zmíněném zadržení tří maďarských vojáků byl vydán rozkaz zajímat příslušníky československých ozbrojených složek. Zmíněné nařízení se pochopitelně mělo týkat Čechoslováků, kteří by se objevili na území ovládaném maďarskou armádou, nicméně jistý kadet-aspirant Dudzinsky (muž, jehož polní četníci z Kolbaše mylně považovali za poručíka) si rozkaz chybně vyložil a rozhodl se iniciativně podniknout výpad na československé území. Poté, co se o jeho akci dozvěděly nadřízené orgány, bylo neprodleně nařízeno zajatce propustit. Köver připustil, že Dudzinského oddíl spadá pod jeho velení, ale popřel jakýkoliv podíl odpovědnosti na přepadu.

Poté Švojgr zažádal o navrácení předmětů zabavených četníkům. Maďarský poručík nejdříve argumentoval nutností zažádat o souhlas nadřízených, později na četníkově naléhání přislíbil vrátit prádlo a peníze, zatímco s vydáním zbraní a munice otálel. Okresní inspektor se rozhodl hrát dosti hazardní hru a „*zdůraznil, že máme posílu, tudíž jsme ku všemu odhodláni, a proto aby si rozmyslil, je-li třeba kvůli tomuto případu nechat dojít k nejhoršímu*“. Teprve poté Köver rezignoval a přislíbil vrácení veškeré kořisti. K předání mělo dojít o třetí hodině odpolední. Maďar chtěl s věcmi poslat civilistu, Švojgr jej však ubezpečil, že tím může bez obav pověřit vojín.

Na závěr jednání inspektor prohlásil, „*že chce čs. četnictvo i vojsko s maďarskými strážemi vycházeti v klidu, ale že si nepřejeme, aby jejich hlídky přecházely hranice*“. Na Köverovo upozornění, že tento má od svého velitelství příkaz vysílat vojáky na stráž do Bišty, Švojgr rezolutně prohlásil, že i jeho muži budou do vsí občas docházet, tudíž by snadno mohlo dojít k přestřelce mezi hlídkami. Maďar se nechal slyšet, že si raději vyžádá instrukce, jak v případě Bišty dále postupovat, do obdržení nových rozkazů se bude maximálně snažit, aby předešel případnému incidentu. Tím debata skončila.

Během rozhovoru se na blízkém vrchu nakrátko objevila skupina šesti maďarských pěšáků, kteří patrně Kövera kryli pro případ, že by se jej četníci pokusili unést. Nadporučík 28. pluku Jan Post, který Švojgrovo setkání s Maďary z povzdálí sledoval, četnickému veliteli později sdělil, že viděl, jak se za kopcem ukrývá vojenský oddíl. Z kontextu bohužel nevyplývá, zda se Post v blízkosti hranic pohyboval náhodou, nebo jestli cíleně poskytoval krytí Švojgrovi.

Odpoledne Švojgr pověřil jednoho četníka, aby se na hraniční čáře setkal s Köverovým poslem, ten však nedorazil. Až následujícího dne hodinu před polednem se dostavili dva maďarští poručíci se dvěma vojáky, aby vrátili odcizené věci. Místo 3 000 československých korun však donesli 6 000 nekolkovaných rakouských korun, které hlídkující četník (shodou okolností šlo o Františka Skrbka, jednoho z mužů unesených z Kolbaše) odmítl převzít. Mezi navrácenými předměty navíc chyběly uloupené náboje. Maďaři přislíbili dodat peníze v československé měně do 8. ledna.

Další vývoj již Švojgrovo hlášení bohužel nezachycuje. Za pozornost však stojí způsob, jakým četnický inspektor celou záležitost hodnotil: „*Útok jest charakteristický potutelnou přípravou a zákeřným provedením a není tudíž vyloučeno, že se budou podobné případy vzdor zakročení opakovati*.“ Švojgr usuzoval, že „*vojsko maďarské není ještě úplně nově organizováno a ukázněno*“, což vede k excesům a nepředloženostem. V kolbašském případě nespátrával ani tak politicky motivovaný čin, jako spíše „*prokázané loupežné přepravení*“.

Pozornost si zaslouží i Švojgrova zmínka, že jižně od Košic, mezi Senou a Novým Městem, se na maďarské straně hranic nachází několik vsí s převážně slovenským obyvatelstvem, které dle jeho informací „*není prý pro maďarský stát nikterak nadšeno*“. Tuto poznámku, jež přímo nesouvisí s kolbašskou kauzou, lze patrně chápat jako nevyslovenou vyzvu centrálním úřadům v Praze, aby usilovaly o přivtělení uvedených obcí k ČSR.

Popsaný případ nám umožňuje vyslovit několik závěrů. V první řadě zaujme nezvyklá míra samostatnosti a vlastní iniciativy lokálních velitelů ozbrojených sil, zejména pak samotného Švojgra, který nejen, že vedl výpravu proti maďarským vojákům v Biště, ale dokonce bez konzultace s vyšší instancí otevřeně vyhrožoval Köverovi odvetným útokem, nebudou-li zabavené věci vráceny. Pozornost zasluhuje rovněž Švojgrův rezolutní postoj ohledně přináležitosti Bišty k československému státu, o níž pochybovali i představitelé regionální správy.

Zajímavý fenomén představuje chování místního obyvatelstva, které četnického inspektora jak v Biště, tak v Kolbaši ujišťovalo o své loajalitě, přinejmenším v případě Bišty však lze spekulovat o tom, zda tamní rolníci ve skutečnosti nezachovávali spíše jakýsi vyčkávací postoj a nesnažili se „hrát na obě strany“, aby předešli případným represím, ať už od Maďarů, nebo Čechoslováků. O poněkud ostražitém či vyloženě nepřátelském přístupu části Slováků a Rusínů k nově vzniknuvší republice ostatně svědčí i výskyt určitého množství dezertérů z československé armády v maďarských jednotkách.

Pozoruhodný fenomén, o němž se však pramen zmiňuje pouze okrajově, představují informátoři a špehové z řad civilního obyvatelstva, jejichž služeb využívali obě strany konfliktu. Varga a Novák jistě nebyli zdaleka jedinými muži v regionu, proti nimž by bylo možné vyslovit podezření ze spolupráce s Maďary, uvážíme-li, že Dudzinského muži znali jméno četnického velitele ve Velkém Kažmíru, měli povědomí o československých vojenských oddílech podél hranic apod. Na druhou stranu i Švojgr, stejně jako Michal'anská setnina 28. pluku, jistě disponovali svými zpravodajskými zdroji, od nichž patrně pocházela zpráva o přítomnosti maďarského útvaru v Biště.

Závěrem je třeba poznamenat, že ani po podpisu Trianonské smlouvy na počátku června 1920 obdobné pohraniční incidenty neustaly. Dne 24. června 1920 byl nedaleko Velkých Gejdovic zastřelen četník Josef Dvořák,¹⁰ v listopadu následujícího roku padli v boji s maďarskou hlídkou strážmíři Jiří Fichtl a Alois Kudrnáč,¹¹ v roce 1923 skupina maďarských vojáků ubila příslušníka finanční stráže Jana Sedláčka.¹² Tyto a další kauzy už by ovšem představovaly námět pro samostatnou studii.¹³

¹⁰ Na ČR, f. GVČ, kart. 26.

¹¹ Kolektiv autorů: *Kalendář československého četnictva pro rok 1923*. Kroměříž: J. Gusek, 1923, s. 52.

¹² http://www.financnistrz.estranky.cz/fotoalbum/pomnicky-ostatni/sedlacek_-pustomer-u-vyskova/

¹³ Pro stručný nástin této problematiky viz KOLÁŘ, Ondřej. *Oběti z řad četnictva při zajišťování Slovenska a Podkarpatské Rusi*. In GALAŠ, Radek (ed.): *Almanach ze VII. konference policejních historiků*. Praha : Muzeum policie ČR, 2012. (V tisku)